

37. Svoboda // Ukr. students'ka spilka. – 1990. – Chyso 1 (sich.). – S. 1.
38. Smolokyp // Spilka ukr. molodi Bukovyny. – 1989. – Ch. 1.
39. Spadshhyna: inform. visn. // Molodizh. ist.–prosvitjan. t–vo “Spadshhyna”. – L'viv, 1989. – M. I. H. – S. 2.
40. Ukrai'ns'ke studentstvo // Kyi'vs'ka Krajova organizacija Ukr. stud. spilky. – 1990. – Ch. 1. – S. 3.
41. Hrystjans'ko–demokratychna molod' Ukrai'ny [Elektronnyj resurs] / dovid. vseukr. molodizhnyh ta dytjachyh organizacij. “Hto je hto v molodizhnyj polityci”. – Rezhym dostupu: <http://www.whoiswho.org.ua/?pageld=116> – Zagolovok z ekranu.

Bobrovnik Y. V., the candidate of the historical sciences, the head of department for support educational initiatives, professional development and career of State Institution of Higher Learning “Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University of Pereiaslav–Khmelnitskyi” (Ukraine, Pereiaslav–Khmelnitskyi), neasmo@ukr.net

The emergence of media of youth public organizations in Ukraine (1989–2013 years)

In the article examines the history of media of youth public organizations in Ukraine (1989–2013 years). The aim of the article is an attempt to highlight the causes of mass media of youth public organizations in Ukraine. It was found that the theme has not a sufficient scientific illumination.

The main reason was the need to create media of youth organizations in the mass independent coverage of their own activities, the impact on the target audience, securing its place among the various political and social movements. The stages of development of the media of youth public organizations are dependent directly on the development of information technologies in Ukraine. Accordingly, the author offers periodization of informational space of youth associations, which is arbitrary.

The methodological basis is universal principles of historicism, objective, systematic analysis of the facts and events, critical approach to the sources that provide comprehensive holistic approach to the study of the chosen topic. In preparing the article it was used the following methods: a problem–chronological, a comparative–historical method, a method of systematic and integrated approach.

Keywords: a media, a youth public organization, a printed media.

Бобровник Ю. В., кандидат исторических наук, руководитель отдела поддержки образовательных инициатив, профессионального развития и карьеры, ГВУЗ “Переяслав–Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” (Україна, Переяслав–Хмельницький), neasmo@ukr.net

Возникновение средств массовой информации молодежных общественных организаций в Украине (1989–2013 гг.)

Освещается история возникновения средств массовой информации молодежных общественных организаций в Украине (1989–2013 гг.). Целью статьи является попытка осветить причины возникновения средств массовой информации молодежных общественных организаций в Украине. Выяснено, что выбранная тема не имеет достаточного научного освещения.

Главной причиной создания СМИ была потребность молодежных организаций в средстве независимого освещения собственной деятельности, воздействия на целевую аудиторию, закрепления своего места среди различных политических и общественных движений. Этапы развития СМИ молодежных общественных организаций напрямую зависели от развития информационных технологий в Украине. В соответствии с этим автором предложена периодизация становления информационного пространства молодежных общественных организаций, которая имеет условный характер.

Методологической основой работы являются универсальные принципы историзма, объективности, системного анализа фактов и событий, критического подхода к источникам, предусматривающие целостный всесторонний подход к изучению темы. При подготовке статьи использовались следующие методы: проблемно–хронологический, историко–сравнительный, метод системного и комплексного подхода.

Ключевые слова: средства массовой информации, общественная организация, печатные средства массовой информации.

* * *

УДК 94(477)

Skoczyńska-Prokopowicz B.
doktor nauk humanistycznych,
Wyższa Szkoła Prawa i Administracji
(Polska, Przemyśl-Rzeszów), ivanna.luch@gmail.com

WYBRANE ASPEKTY POLITYKI SPOŁECZNEJ PAŃSTW WOBEC ZJAWISKA UBÓSTWA

Autor artykułu ukazuje definiowanie pojęcie ubóstwa w perspektywie historycznej. Zwraca uwagę na rozwój badań nad zjawiskiem od XIX wieku. Podaje podstawowe kryteria klasyfikowania rodzajów ubóstwa. Zwraca uwagę na przyczyny powstawania tego zjawiska wśród społeczeństw świata, w tym polskiego: to

przemiany gospodarcze w kierunku gospodarki rynkowej, nieuniknione kryzysy społeczne i gospodarcze – prowadzą one do zmian na rynku zatrudnienia, wzrostu bezrobocia, wzrostu możliwości zatrudnienia w tzw. szarej strefie i utrwalania zachowań akceptujących taki stan. Organizacje międzynarodowe i krajowe tworzą programy do określania, jaki jest poziom ubóstwa w danym kraju oraz określają sposoby do zwalczania jego skutków. Implementacją tych wytycznych zajmuje się polityka społeczna państwa.

Słowa kluczowe: pojęcie i zjawisko ubóstwa, klasyfikacja, polityka społeczna państwa, wskaźniki, profilaktyka

(стаття публікується мовою оригіналу)

Kwestia ubóstwa i biedy pojawia się od początku istnienia społeczności, z upływem czasu różnicują się jedynie jego przyczyny. Początki badań nad tym problemem rozpoczęły się na przełomie XIX i XX w. i trwają do dzisiaj. Zmieniło się pojmowanie pojęcia ubóstwa i nie posiada ono jednej i podstawowej definicji. Można wyróżnić trzy główne grupy definiujące ubóstwo oraz jego źródła: pierwsza grupa oddziela ubóstwo absolutne i względne, druga wskazuje na to, w jakim stopniu osoba uboga ma wpływ na swój stan materialny, a w jakim uwarunkowane jest to strukturami społeczno-gospodarczymi. Natomiast trzecia grupa definicji wiąże się ze sposobami wyjścia ze stanu ubóstwa.

Pojęcie i aspekty ubóstwa

Zjawisko ubóstwa popularnie kojarzone jest z takim deficytem środków materialnych przez który podstawowe potrzeby członków rodziny nie są zaspokojone [1]. Brane są tutaj pod uwagę przede wszystkim podstawowe potrzeby życiowe takie jak mieszkanie, pożywienie czy odzież. Cechy te są mianownikami wszystkich definicji ubóstwa i podejścia do tego tematu. Zjawisko to jest generowane poprzez zaistnienie zbioru różnych uwarunkowań mających głównie podłoże ekonomiczne. Wiąże się z tym również ograniczony dostęp do niektórych świadczeń takich jak opieka zdrowotna, edukacja, kultura oraz ze zjawiskami społecznymi jak zanik więzi społecznych, wyobcowanie społeczne, a w końcu wykluczenie [2].

Pojawiające się na gruncie literatury definicje ubóstwa są powszechnie akceptowane, ponieważ sformułowane są dosyć ogólnie i pozostawiają pole do polemiki na temat tego jakie potrzeby należy uważać za podstawowe oraz jaki ich poziom należy uznać za satysfakcjonujący [3].

Przez ubóstwo rozumiemy „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej” [4].

Ubóstwo (z łac. paupertas) „oznacza potrzebę, brak, biedę, która prowadzi do nędzy. Najogólniej ubóstwo określić można jako stan niezaspokojenia pewnych potrzeb człowieka, uznawanych za podstawowe, niezbędne do jego normalnego rozwoju i funkcjonowania w danym społeczeństwie” [5].

Definicja ubóstwa według EWG zwraca uwagę na podmioty nim dotknięte, czyli osoby, rodziny i grupy społeczne. Natomiast współcześnie ubóstwo definiuje się przez pryzmat stanu równowagi pomiędzy potrzebami a stopniem ich zaspokojenia, który zostaje zakłócony. Obejmuje ona szerokie pole uznawanych i istotnych dla społeczeństwa wartości [6].

Na gruncie polityki społecznej ubóstwo jest rozumiane jako niesatysfakcjonujący lub niedostatecznie satysfakcjonujący stan związany z zaspokojeniem podstawowych i ogólnych potrzeb człowieka. W związku z

тym musi wystąpić przynajmniej jedna przesłanka z poniższych:

- brak lub ograniczona umiejętność zdobycia środków szybko i w sposób niesprzeczny z prawem,
- istnienie chęci zaspokojenia potrzeb, w tym także na niskim poziomie,
- brak lub ograniczona zdolność aby spełnić potrzeby posiadanymi środkami,
- brak albo niewłaściwa jakość oraz ilość środków do zaspokojenia potrzeb [7].

Na gruncie tej dyscypliny ubóstwo rozumie się szerzej, nie tylko jako brak środków do zaspokojenia podstawowych potrzeb, ale również wiąże się z występującymi innymi sytuacjami trudnymi (deprywacjami), które występują łącznie z tym zjawiskiem. W przypadku zaistnienia tych sytuacji w dużej skali i natężeniu jako stały element, niszczący relacje międzyludzkie oraz funkcjonowanie w większej grupie, wtedy ubóstwo występuje już jako kwestia społeczna [8].

W 1984 r. Rada Ministrów Wspólnoty Europejskiej uznała, iż problem ubóstwa pojawia się pośród osób, które nie posiadają dostatecznych środków materialnych oraz socjalnych, które pozwoliłyby im na utrzymanie stopy życiowej na odpowiednim poziomie, uznanym za akceptowalny w danym kraju [9].

Aby można było wyróżnić rodzaje ubóstwa, specjaliści określają granice (linie; progi ubóstwa), które wskazują wybór metodologii badawczej. Progi te dzieli się na subiektywne oraz obiektywne, a także relatywne i absolutne [10].

Natomiast tzw. ustawowe ubóstwo (urzędowe; oficjalne) wiąże się z kryterium ekonomicznym i pomocą od państwa dla osób, które posiadają niewystarczające środki na utrzymanie. Innym rodzajem jest ubóstwo relatywne, kryterium to bierze pod uwagę swoistość danego środowiska, potrzeby i determinanty kulturowe oraz sposoby ich zaspokojenia. Wytyczną tego rodzaju ubóstwa jest odsetek średnich wydatków wśród gospodarstw domowych w skali kraju [11].

Ubóstwo wynika z przeszłości, ale wpływ na nie ma także terażniejszość. Problem ten występuje jednak na całym świecie, a na terenie Polski związany jest z przemianami gospodarczymi w kierunku gospodarki rynkowej [12].

Ze względu na uwarunkowania tego zjawiska dzielimy je na trzy grupy: ubóstwo losowe (spowodowane przez życiowe wydarzenia), subiektywne (brak zaradności życiowej, kwalifikacji, umiejętności, popadanie w nałogi czy patologie) oraz strukturalne (uwarunkowane zmianami w gospodarce, bezrobociem, niskimi dochodami czy wysokimi cenami) [13].

Pośród uwarunkowań ubóstwa wymienić można indywidualne cechy danej osoby, jej charakter, nastawienie do życia czy zdolności. Jednak najczęściej jako przyczynę tego zjawiska podaje się przemiany społeczno-ekonomiczne takie jak wzrastający poziom bezrobocia, kryzys społeczny i gospodarczy [14].

Z tych przyczyn największą rolę odgrywa bezrobocie, w szczególności gdy jest ono długotrwałe, przez co na dłuższy czas pozbawia daną osobę środków do życia. Wiąże się również z niskimi kwalifikacjami i niższą pozycją społeczną, co wiąże się ze zjawiskiem ubóstwa. Zmiany gospodarcze, szczególnie w mniejszych miejscowościach

generują bezrobocie i przyczyniają się do zwiększenia poziomu ubóstwa. Kolejnym uwarunkowaniem są czynniki demograficzne takie jak wielkość rodziny i jej struktura, bowiem rodziny wielodzietne czy niepełne są najbardziej zagrożone tym zjawiskiem. Osobną kwestią jest bieda panująca wśród dzieci, na powstanie której nie miały żadnego wpływu. Wśród rodzin, w których jest osoba niepełnosprawna również możemy zaobserwować problemy ze znalezieniem środków do życia, ponieważ leczenie i rehabilitacja takich osób jest bardzo kosztowna. Kwestia występowania ubóstwa w danej grupie prowadzi do marginalizacji społecznej [15].

Innymi powodami ubóstwa na świecie są także brak wody pitnej, wysoki poziom zacoferania najbiedniejszych krajów i wysoki przyrost demograficzny na ich terenie oraz problem głodu [16].

Osoby, które są ubogie nie muszą być wykluczone społecznie. Równocześnie wykluczenie społeczne nie musi wiązać się z ubóstwem. Na rynku pojawia się coraz więcej przedsiębiorców i osób samozatrudniających się, dlatego pewna grupa ludzi silnie związana z słabnącym rynkiem pracy, szarą strefą, zatrudniona w niepełnym wymiarze godzin czy stale pozostająca bez pracy, zostaje odizolowana. Coraz częściej zjawisko ubóstwa jest odnoszone do konkretnych jednostek a nie do całych klas społecznych. Najczęstszymi skutkami tzw. nowego ubóstwa jest wzrost liczby osób trwale bezrobotnych, zwiększanie się szarej strefy oraz uważanie bezrobocia za coś normalnego [17].

Pośród skutków ubóstwa wyróżnić należy gorszy start życiowy dla dzieci, pojawienie się konfliktów na gruncie rodzinnym (w tym notoryczne poczucie strachu, stres), zwiększenie migracji, poczucie beznadziei i braku wyjścia z sytuacji oraz niesprawiedliwości (także depresje czy nerwice), zwiększenia przestępczości, zaniżenie poczucia własnej wartości, rozpad rodziny, wykluczenie społeczne i marginalizacji w społeczeństwie, zwiększenie problemów zdrowotnych, a także pojawienie się postawy roszczeniowej wobec instytucji państwowych. Zjawisko spychania na margines, wykluczania osób ubogich nazywa się tzw. ekskluzją społeczną [18].

W Polsce badacze mierząc poziom ubóstwa kierują się następującymi wskaźnikami: minimum egzystencji (podstawowe i niezbędne dobra, najpilniejsze potrzeby) i socjalne (koszt utrzymania gospodarstwa domowego) oraz relatywne i subiektywne linie ubóstwa (porównywanie poziomów zaspokojenia potrzeb między jednostką a innymi osobami w danym społeczeństwie oraz subiektywna opinia na temat swojego stanu materialnego) [19].

Według danych statystycznych z 2012 r. nadal panuje nurt spadkowy dochodów oraz wydatków w gospodarstwach domowych i dane te są podobne jak w roku poprzedzającym. Ubóstwo skrajne (poniżej minimum) wynosiło 6,7% i nie zmieniło się od roku poprzedniego. Natomiast w przypadku ubóstwa relatywnego było to 16% i próg ten jest niższy niż w 2011 r. Zmieniły się niektóre grupy ludności zagrożonej ubóstwem – w 2012 r. były to rodziny wielodzietne (powyżej 4 dzieci), rodziny niepełne, posiadające w swoim gronie osobę niepełnosprawna. Natomiast pośród rodzin rolniczych zagrożenie to zmniejszyło się. Uwarunkowaniem, które ma wpływ na zjawisko ubóstwa jest poziom wykształcenia – im jest on niższy, tym większe zagrożenie ubóstwem skrajnym.

Najgorzej jest na wsi, szczególnie na terenach północnej i wschodniej Polski [20].

Zjawisko ubóstwa a polityka społeczna

Od XIX w. kwestia ubóstwa jest uważana za problem społeczny, którym powinno zająć się państwo. Obecnie w polityce społecznej są dwie grupy koncepcji: dobrobytu, a także struktury społecznej. Według pierwszej grupy poglądów związanej z ekonomią człowiek ma wolną wolę i sam podejmuje decyzje wybierając własność, natomiast socjologowie uważają, że pewne funkcje są dla społeczeństwa ważniejsze od innych. Koncepcje polityki dobrego rozwoju nawiązują także do teorii ekonomicznych, według których państwo może walczyć z ubóstwem wtedy, gdy istnieją nadwyżki ekonomiczne. W zakresie polityki społecznej znajdują się obszary ubóstwa zekonomizowane, w które państwo może ingerować [21].

W niektórych państwach, np. Anglii, USA czy Kanadzie, liberałowie uważają, że państwo powinno pomagać w ostateczności jedynie tym osobom, które same sobie nie poradzą, nie mają wsparcia rodziny czy nie mają dostępu do rynku prywatnego. Winą za taki stan obarczają jednostkę. Negują oni odliczenia i ulgi podatkowe, zobowiązania i obciążenia rodzinne. Uważają, że taka pomoc warunkuje niechęć do podjęcia pracy, osłabia moralność i powoduje inne negatywne skutki, a państwo powinno jedynie łagodzić biedę [22].

Walka z ubóstwem jest jednym z podstawowych zadań pomocy społecznej. Zjawisko wykluczenia społecznego i bezdomności, które wiążą się z ubóstwem są dużym wyzwaniem dla polityki społecznej państwa. Niestety na etapie samorządowym często brakuje inicjatywy oraz środków w ramach wsparcia dla osób ubogich [23].

Na gruncie polityki społecznej jako podstawę uwzględnia się rozróżnienie ubóstwa absolutnego (bezwzględne) od względnego. Pierwszy typ jest związany z poziomem warunków życiowych, który jest na tyle niski, że pojawiają się trudności w zaspokojeniu podstawowych potrzeb albo jest to po prostu niemożliwe. Łączy się z tzw. przymieraniem głodem. Natomiast drugi typ ubóstwa wiąże się z podmiotem, czyli konkretną osobą oraz jej rodziną, których środki na utrzymanie są poniżej przeciętnej w danej grupie społecznej [24].

Pomoc społeczna jest udzielana także m.in. z powodu ubóstwa. Realizowana jest ona poprzez zorganizowanie schronienia, posiłków czy ubrań, a także wypłacanie różnego rodzaju zasiłków np. na świadczenia zdrowotne. Na etapie gminnym przydzielane są pożyczki oraz zasiłki, oferowana jest także pomoc w usamodzielnieniu się czy realizowaniu dalszej nauki. Natomiast samorząd województwa jest zobowiązany do tworzenia aktualnych rozwiązań i ich realizacji, które są związane z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, szukaniu uwarunkowań ubóstwa [25].

Na terenie różnych krajów określone zostały progi minimalnych dochodów jakie posiada jednostka, które pozwalają ustalić poziom ubóstwa. Nie ma jednego generalnego sposobu ustalania tych progów, a ich źródłem są decyzje polityczne, w tym ograniczenia budżetu. Dla prawidłowej polityki społecznej ważne jest rozróżnienie pomiędzy ubóstwem trwałym a przejściowym i koncentrować się na tym pierwszym rodzaju [26].

W marcu 2000 r. podczas szczytu Unii Europejskiej w Lizbonie zainicjowany został nowy sposób na walkę z

ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Natomiast w marcu 2001 r. w Sztokholmie Komisja Europejska zaproponowała wspólne dla wszystkich krajów podstawowe mierniki, które mają służyć do zmierzenia poziomu tychże zjawisk. W grudniu tego samego roku na szczycie w Laeken przyjęto 18 wskaźników służących do obserwacji problemu ubóstwa oraz wykluczenia społecznego, związanych głównie z płaszczyzną ubóstwa finansowego, a także poziomu zatrudnienia oraz zdrowia i edukacji na terenie krajów członkowskich UE [27].

Europejski Fundusz Społeczny zajmuje się pomocą w kwestii znalezienia pracy, wyrównania szans, pobudzania przedsiębiorczości, organizuje i opłaca kursy i szkolenia, a także praktyki oraz poradnictwo zawodowe. Natomiast Program Operacyjny Kapitał Ludzki zachęca inne kraje, aby inwestowały właśnie w Polsce, dzięki czemu stworzone zostaną nowe miejsca pracy, nastąpi rozwój wiedzy oraz wprowadzone zostaną innowacje. Celem Programu jest również minimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego, rozwój edukacji oraz administracji na różnych szczeblach, promowanie zasad dobrego zarządzania [28].

W szkołach, dla najbardziej niefortunnych dzieci, organizowane są darmowe obiady czy w okresie zimowym gorące mleko [29]. Popularne jest korzystanie z Ośrodków Pomocy Społecznej, które świadczą pomoc głównie w postaci świadczeń pieniężnych – zasiłków oraz tzw. pomocy w naturze. Uwarunkowane jest to tym, że gdy osoby ubogie otrzymają środki na zaspokojenie swoich podstawowych potrzeb życiowych, często nie są już zainteresowane inną formą pomocy; pracownicy socjalni są zbyt obciążeni pracą, gdyż jest bardzo dużo osób korzystających z pomocy tych ośrodków. Taki stan nie rozwiązuje problemu ubóstwa, a jedynie chwilowo zmniejsza skutki. Ale właśnie w szczególności dla osób ubogich są właśnie tworzone ośrodki pomocy społecznej oraz kształceni pracownicy socjalni, a także są zwiększane środki w budżecie na ten cel. Ubóstwo towarzyszą również także inne problemy tj. uzależnienia, patologie, bezrobocie, rozbieżności rodziny czy przestępczość. Polityka społeczna musi uwzględniać także te czynniki [30].

W literaturze spotykamy się z nierozstrzygniętą kwestią czy państwo ma się zajmować głównie pomocą osobom ubogim czy raczej przyczyniać się do zatrudnienia tych osób, a tym samym wzrostu ich środków na życie. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną powinny ze sobą współpracować, aby uniknąć nadwyżki świadczeń dla jednej osoby, a zaniechania wobec innej [31].

Wśród form przeprowadzania pomocy społecznej możemy wyróżnić dwie główne grupy:

- tzw. pomoc celowa (adresowana; grupowa) – przeznaczona jest dla osób w konkretnych sytuacjach życiowych albo dla grupy o specjalnych potrzebach;
- pomoc o charakterze uniwersalnym – może z niej skorzystać każdy, kto takiej pomocy potrzebuje i nie może sam sobie poradzić; jest związana z osobami o niskich dochodach.

Obie grupy pomocy nie wykluczają się wzajemnie. Przybierają one konkretną postać: charakter pomocy stałej (pieniężna, rzeczowa) przeznaczona dla osób, które nie mogą podjąć pracy i muszą z czegoś żyć; pomocy okresowej (zasiłki finansowe i/lub rzeczowe) – korzystają z niej osoby i całe rodziny, które nie mają dostatecznych środków na zaspokojenie potrzeb życiowych; pomocy

doraźnej (rzeczowa, pieniężna, wydawanie ubrań, posiłków czy zapewnienie schronienia) o charakterze uznaniowym oraz forma domów pomocy społecznej, z której korzystają osoby w różnym wieku [32].

W 2013 r. Rządowa Rada Ludnościowa przedstawiła projekt założeń polityki ludnościowej Polski na ten rok, w tym jak zamierza walczyć ze zjawiskiem ubóstwa. Aby założenia zostały spełnione, zweryfikowane zostały m.in. świadczenia z systemu zabezpieczenia społecznego, tzw. progów dochodowych uprawniających do korzystania z pomocy publicznej. Postanowiono przeprowadzić kampanie społeczne dotyczące tego problemu, zmieniające postrzeganie osób ubogich (w tym przede wszystkim osób starszych), niesamodzielnych i walczące ze stereotypami [33].

Działanie z zakresu polityki społecznej związane z problematyką ubóstwa powinno być związane nie tylko z pomocą ale także z profilaktyką rozprzestrzeniania się tego zjawiska. Takie programy są tworzone także na gruncie międzynarodowym, weszły w życie już w latach 70. XX w. na gruncie Unii Europejskiej. Polityka ta musi być przemyślana, dopracowana i powinna brać pod uwagę współpracę różnych instytucji oraz organizacji, pracować nad stworzeniem dobrych programów, które pozwolą walczyć z biedą. Trzeba brać również pod uwagę przestrzeganie zasad pomocniczości i solidarności jednostek słabszych i silniejszych, także na gruncie regionalnym [34].

Wnioski

Walka z ubóstwem jest jednym z głównych działań państwa. Ważne jest dobranie odpowiednich metod i ich zróżnicowanie, branie pod uwagę praw człowieka, demokracji, personalizmu, które będą pozwalały na rozwój wszystkich osób i pozwolenie im na zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych [35].

Jako kategoria ubóstwo jest zjawiskiem zróżnicowanym terytorialnie i zmiennym w czasie.

Ocena tej sfery musi być poszerzona poza sytuację gospodarstw domowych. Służą temu celowi badania panelowe, w których obserwowane są gospodarstwa domowe przez cały okres prowadzenia badania (analiza nie tylko ilościowa, ale i jakościowa).

Państwo poprzez swoje organy ustawodawcze i wykonawcze realizuje politykę skierowaną na poprawienie warunków życia obywatela. Podstawowe założenia dla Polski zawiera dokument przygotowane przez Rządową Radę Ludnościową „Założenia polityki ludnościowej Polski 2013, projekt”, który określa priorytety polityki rządowej (np. Priorytet I.3 Zapobieganie wykluczeniu i marginalizacji Integracja społeczna. Pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach: ubogim, wielodzietnym, niepełnym, z osobą niepełnosprawną, dotkniętym dysfunkcją lub patologią), w nich: cele do osiągnięcia (Pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach: rodziny ubogie...), kierunki działań (ograniczenie ubóstwa i zapobieganie marginalizacji...), rozwiązania szczegółowe (Kontrakt pracy z rodzicami i ich stały kontakt z Urzędem Pracy), podmioty odpowiedzialne (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i źródło finansowania (budżet państwa, budżet samorządów lokalnych). Jednak to od inicjatywy urzędników odpowiedzialnych za realizację rządowych projektów, finansów państwa, empatii społecznej oraz nagłośnienia problemu przez instytucje samorządowe i z sektorów

pozarządowych zależy, w jakim stopniu te szczytne w zamyśle założenia będą realizowane.

Literatura

1. B. Balcerzak-Paradowska: Ubóstwo rodzin w Polsce, [w:] Z. Tyszcza, red.: Współczesne rodziny polskie – ich stan i kierunek przemian, Poznań 2004, s. 343.
2. Topińska, red.: Pomiar ubóstwa. Zmiany koncepcji i ich znaczenia, Warszawa 2008, s. 20-21 – porównaj K. Kmiecik-Baran: Bezrobocie czynnikiem marginalizacji i ubóstwa, Gdańsk 2009, s. 52-55.
3. Panek: Ubóstwo jako kwestia społeczna, [w:] A. Kurzynowski, red.: Polityka społeczna, Warszawa 2006, s. 159.
4. H. Marzec: Psychospołeczne aspekty funkcjonowania rodzin żyjących w ubóstwie materialnym, [w:] J. Brągiel, A.W. Janke, Pedagogika rodziny; obszary i panorama problematyki, Toruń 2005, s. 267.
5. J. Koral: Społeczne problemy życia międzynarodowego, [w:] H. Skorowski, J. Koral, J. Gocko: Świat u progu XXI wieku. Wybrane zagadnienia z problematyki międzynarodowej. Studium z katolickiej nauki społecznej, Warszawa-Tyczyn 2006, s. 236.
6. M. Malikowski: Pojęcie i sposoby badania ubóstwa, praktyczne i społeczno-polityczne znaczenie badań nad biedą, [w:] M. Malikowski, red.: Podkarpacka bieda. Przestrzenne i społeczne aspekty biedy wiejskiej na Podkarpaciu, Rzeszów 2005, s. 9.
7. B. Rysz-Kowalczyk, red.: Leksykon Polityki Społecznej, Warszawa 2002, s. 221 – porównaj E. Tarkowska: Zrozumieć biednego. O dawnej i obecnej biedzie w Polsce, Warszawa 2000, s. 61-89.
8. J. Danecki: Ubóstwo jako kwestia społeczna we współczesnej Polsce, [w:] S. Golinowska, red.: Polska bieda II, Warszawa 1997, s. 331.
9. K. Czekał, K. Gorlach, M. Leśniak: Labirynt współczesnego społeczeństwa, Warszawa 1996, s. 189.
10. M. Malikowski: Pojęcie i sposoby..., wyd. cyt., s. 10 – porównaj - J. Łopato: Ubóstwo w Polsce – skala, dynamika, struktura, [w:] R. Szarfenberg, C. Żołędowski, M. Theiss, red.: Ubóstwo i wykluczenie społeczne- perspektywa poznawcza, Warszawa 2010, s. 60.
11. E. Tarkowska: Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Koncepcje i polskie problemy, [w:] J. Wasilewski: Współczesne społeczeństwo polskie, dynamika zmian, Warszawa 2006, s. 323-325.
12. E. Tarkowska: Ubóstwo..., wyd. cyt., s. 319-320.
13. M. Kabaj, Program przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu, [w:] „Raport IPISS” 2000, nr 19, s. 12.
14. B. Balcerzak-Paradowska: Ubóstwo rodzin..., wyd. cyt., s. 343-344.
15. B. Balcerzak-Paradowska: Ubóstwo rodzin..., wyd. cyt., s. 346-348.
16. J. Koral: Społeczne problemy..., wyd. cyt., s. 248-249.
17. R. Gabryszak, D. Magierka, red.: Europejska polityka społeczna, Warszawa 2011, s. 175, 177-178.
18. T. Zbyrad: Pracownik socjalny wobec ubóstwa, [w:] W. Walc, B. Szluz, I. Marczykowska: Opieka i pomoc społeczna wobec wyzwań współczesności, Rzeszów 2008, s. 244-245.
19. K. Kmiecik-Baran: Bezrobocie..., wyd. cyt., s. 56-58 – porównaj – R. Gabryszak, D. Magierka, red.: Europejska..., wyd. cyt., s. 174.
20. Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia: Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych). Wyniki badań GUS, 2013, s. 2, 11.
21. J. Koral: Społeczne problemy..., wyd. cyt., s. 237-238.
22. Tamże, s. 245.
23. I. Sierpowska: Prawo pomocy społecznej, Kraków 2006, s. 47-48.
24. T. Zbyrad: Pracownik socjalny..., wyd. cyt., s. 243.
25. Art. 7, 17-21 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. nr 64, poz. 593).
26. T. Panek: Ubóstwo, wykluczenie społeczne i nierówności. Teoria i praktyka pomiaru, Warszawa 2011, s. 39, 133.
27. Panek T.: Ubóstwo i nierówności: dylematy pomiaru, s. 4.
28. R. Gabryszak, D. Magierka, red.: Europejska..., wyd. cyt., s. 179.
29. A. Białas: Bieda i ubóstwo – konsekwencje dla dziecka i rodziny, [w:] G. Kowalska: Bezrobocie polskich rodzin i jego konsekwencje, [w:] „Edukacja” 2006, nr 2, s. 6-9.

30. T. Zbyrad: Pracownik socjalny..., wyd. cyt., s. 238, 240-242, 248.
31. J. Orczyk: Polityka społeczna. Uwarunkowania i cele, Poznań 2008, s. 137-138.
32. J. Orczyk: Polityka społeczna..., wyd. cyt., s. 139-140.
33. Rządowa Rada Ludnościowa: Założenia Polityki Ludnościowej 2013. Projekt, Warszawa 2013, s. 122.
34. T. Zbyrad: Pracownik socjalny..., wyd. cyt., s. 246, 249.
35. J. Koral: Społeczne problemy..., wyd. cyt., s. 268.

УДК 502.1:001.4

Куйбіда В. В.

доктор історичних наук, професор, декан факультету фізичного виховання, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди (Україна, Переяслав-Хмельницький), viktor_kuybida@ukr.net

Скоциньська-Прокопович Б., Вицца Школа Права та Адміністрації (Польща, Перемисьль – Жешув), ivanna.luch@gmail.com

Вибрані аспекти суспільної політики держави щодо явища бідності

Автор статті дає визначення поняття „бідність” в історичній перспективі, звертає увагу на вивчення цього явища з XIX ст. Подає основні критерії визначення видів бідності. Аналізує причини виникнення цього явища серед суспільств світу, в тому числі й польського: господарські зміни у напрямку ринкової економіки, неминучі суспільні і господарські кризи, які ведуть до змін на ринку працевлаштування, зростання безробіття, зростання можливості нелегального працевлаштування і фіксації такого стану. Міжнародні і державні організації створюють програми для визначення рівня бідності в певній країні та знаходять способи для знищення її наслідків. Імплементациєю цих постанов займається суспільна політика держави.

Ключові слова: поняття і явище бідності, класифікація, суспільна політика держави, показники, профілактика.

Scotzynska-Prokopovitz B., doctor of humanities, Higher School of Right and Administration (Poland, Peremyshl – Zheshev), ivanna.luch@gmail.com

Select aspects of public politics of the state in relation to the phenomenon of poverty

The author of the article gives determination of concept "poverty" in a historical prospect. An author pays attention to study of this phenomenon from XIX of century. Gives the basic criteria of determination of types of poverty. Analyses reasons of origin of this phenomenon among societies of the world, including Polish: economic changes in the direction of market economy, inevitable public and economic crises, that conduce to the changes at the market of employment, increase of unemployment, increase of illegal employment and fixing of such state opportunity. International and state organizations create the programs for determination of level of poverty in a certain country and find methods for elimination of her consequences. Implementaziya of these resolutions public politics of the state engages in.

Keywords: concept and phenomenon of poverty, classification, public politics of the state, indexes, prophylaxes.

Скоциньська- Прокопович Б., доктор гуманістических наук, Высшая Школа Права и Администрации (Польша, Перемышль - Жешув), ivanna.luch@gmail.com

Избранные аспекты общественной политики государства относительно явления бедности

Автор статьи дает определение понятия "бедность" в исторической перспективе. Автор обращает внимание на изучение этого явления с XIX ст. Подаёт основные критерии определения видов бедности. Анализирует причины возникновения этого явления среди обществ мира, в том числе и польского: хозяйственные изменения в направлении рыночной экономики, неминуемые общественные и хозяйственные кризисы, которые ведут к изменениям на рынке трудоустройства, роста безработицы, роста возможности нелегального трудоустройства и фиксации такого состояния. Международные и государственные организации создают программы для определения уровня бедности в определенной стране и находят способы для уничтожения ее последствий. Имплементацией этих постановлений занимается общественная политика государства.

Ключевые слова: понятие и явление бедности, классификация, общественная политика государства, показатели, профилактика.

* * *

СТАНОВЛЕННЯ Й ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЇ ТА ЇЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Еволюція екології та її термінології розглянуті як стабільний процес, який проходить у три етапи. Першим, хронологічно нечітким, етапом були народні знання. Вони забезпечили методологічний перехід до власне природничих наук і створили необхідний фундамент для виникнення молодих природничих наук – народно-науковий етап (V–IV ст. до н.е. – перша половина XVII ст. н.е.). Народження незрілої науки стало відправною точкою для етапу становлення екології. Його характеризувало змішане казково-наукове або міфічно-наукове бачення й розуміння природи та взаємозв'язків у ній. Поряд із фундаментальністю та різким проривом вперед в поглядах на окремі питання в ранній науці вживаються елементарні помилки, позбавлені логіки висновки і погляди. У першій фазі наукового етапу відбулося становлення екології як окремої науки (XVII ст. – друга половина XIX ст.), у другій – виникло вчення про екологічні системи та взаємодію популяцій в них (друга половина XIX ст. – перша половина XX ст.), а в третій – відбулася диференціація, гібридизація та інтеграція сучасної екології (друга половина XX – XXI ст.).

Ключові слова: еволюція екології, екологічна термінологія, народний, народно-науковий, науковий етапи.

У процесі еволюції природнича наука отримала великий арсенал термінів і понять, цінність яких полягає в можливості відстежувати багатогранний і складний процес духовного розвитку народів і цивілізацій. Окрім того, сукупність народних природничих назв пов'язує не лише нормативну номенклатуру з її витокami, а й сучасні покоління з минулими. У мові і в думці, відзначав академік В. Вернадський, проступають перед нами ті нитки, які найміцніше пов'язують людину з її найдавнішими предками, а історія об'єднується з біологічними науками. На кожному кроці починає виявлятися біологічна основа історичного процесу, про що досі й не підозрювали але, мабуть, і вплив долюдського минулого враховується недостатньо. Актуальність дослідження полягає в тому, щоб великий масив народних природничих назв повернути у вітчизняну культуру для подальшого збагачення термінологічної скарбниці та історії становлення наукових назв нації.

Метою роботи став аналіз еволюції екології на основі розвитку її термінологічного апарату.

Народні терміни з різною повнотою й точністю відбивають окремі властивості або частини природного середовища, які впливають на організми і позначаються як екологічні фактори. Інформацію про різні екологічні фактори неживої природи та особливості адаптації до них живих організмів можна знайти в народних назвах тварин та окремих термінах екологічного змісту [1–3; 5–6; 8–10]. Розглянута у роботах Г.С. Розенберга, І. Верхратського, О.А. Янати, Н.Осадчої–Янати, М.В. Шарлеманя, К.І. Татарка, І.М. Щоголіва, С.С. Паночіні, В.Левицького, В.Н. Василенка, Е.М. Мурзасва, Н.В. Никончука, І.І. Турянина, Ю.Й. Кобіва та ін. екологічна термінологія дає підстави для узагальнення, що на етапі народних знань функціонували народні терміни, запозичені з інших галузей природознавства. Матеріали нашого анкетування та літературного пошуку містять 537 народних екологічних назв, у яких закована